

สิทธิของผู้ที่ออกให้ภายใต้ระหว่างสืบสวนและสอบสวน

~~"This document is the property of the
Thailand Information Center (TIC),
Chulalongkorn University and is to be
returned w.t.in two weeks to the
Thailand Information Center, Ratasart
Building ๖, Chulalongkorn University"~~

นาง สุณีย์ มัลลิกะมาลัย

003157

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาคณะหลักสูตรปริญญาโทศึกษาศาสตร์
แผนกวิชาศึกษาศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๑๘

THE RIGHTS OF AN ALLEGED OFFENDER DURING INVESTIGATION AND INQUIRY

~~"This document is the property of the
Thailand Information Center (TIC),
Chulalongkorn University and is to be
returned within two weeks to the
Thailand Information Center, Kotasart
Building 5, Chulalongkorn University"~~

Mrs. Sunee Mallikamari

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws

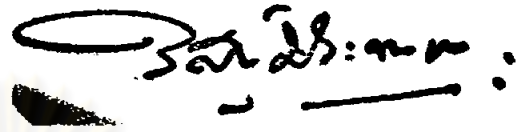
Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1976

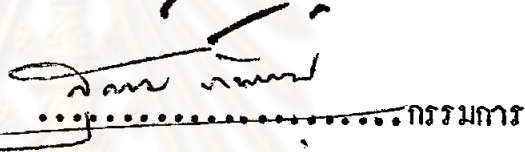
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษิตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

 ประธานกรรมการ

 กรรมการ

 กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

นายคณิง ภาไชย

ศูนย์วิจัยและทรัพยากร
ลิขิตทรัพย์สินของบัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์
ชื่อ
ปีการศึกษา

สิทธิของผู้ต้องหาในระหว่างการสืบสวนและสอบสวน
นาง สุนีย์ นิลดิग्มะนาลย์   แผนกวิชา นิติศาสตร์
๒๕๖๔

บทคัดย่อ

บุคคลไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใดในสังคม ย่อมได้รับความคุ้มครองจากบทบัญญัติของกฎหมาย
อย่างเสมอภาคกัน "ผู้ต้องหา" เป็นบุคคลฐานะหนึ่งที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ซึ่งในระหว่างที่ถูก
กล่าวหา นั้น เขาจะได้อำนาจเป็นผู้ต้องหาแล้ว แต่ผู้ต้องหาที่มีฐานะกระทำผิดจนกว่าศาลจะพิพากษาว่า
เขาได้กระทำความผิดจริงตามข้อกล่าวหา ในระหว่างการสืบสวนและสอบสวน เพื่อค้นหาพยานหลักฐาน
แห่งการกระทำความผิด ผู้ต้องหาอาจจะถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพบางประการทำให้ผู้ต้องหาไม่
ได้รับความคุ้มครองตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ หรือถ้าได้รับก็หาได้ร้อยอย่างเพียงพอไม่ ทั้งนี้สิทธิของผู้
ต้องหาในระหว่างการสืบสวนและสอบสวนจึงถูกนำมาศึกษาและวิเคราะห์โดยแยกศึกษาในทาง
ทฤษฎี เป็นการศึกษาค้นคว้าในชั้นเอกสารและค้นคว้ากฎหมายต่าง ๆ ในชั้นภาคปฏิบัติเป็นการ
ศึกษาค้นคว้าถึงการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน นอกจากนี้ยังได้ศึกษาค้นคว้ากฎหมายต่างประเทศ
เพื่อนำมาศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทย และรวบรวมเป็นข้อมูลประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์
เพื่อเน้นให้เห็นถึง เจตนารมณ์ของกฎหมายที่ว่าสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เป็นสิ่งที่พึงจะได้รับการ
เคารพและคุ้มครองตามกฎหมาย และให้ผู้ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติการตามกฎหมายปฏิบัติให้สอดคล้องกับ
ปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ทั่วโลกยอมรับ และให้สอดคล้องกับหลักการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตย

- ความสำคัญและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาค้นคว้า คือ
- ๑. เพื่อคุ้มครองสิทธิอันพึงมีพึงได้ตามกฎหมายของผู้ต้องหา
  - ๒. เพื่อแนะนำทางและชี้ให้เห็นถึงสิทธิของผู้ต้องหา
  - ๓. เพื่อเป็นประโยชน์โดยตรงแก่เจ้าพนักงานผู้จะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายซึ่งเกี่ยวข้องกับผู้ต้องหา ให้ปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยคำนึงถึงสิทธิที่ผู้ต้อง-

หระพั้งมี

๘. เพื่อเป็นเอกสารสำหรับการศึกษา ค้นคว้า ของนักศึกษากฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญา และผู้สนใจทั่วไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Subject : The Rights of an Alleged Offender during Investigation and Inquiry
Name : Mrs. Sunee Mallikamarl Faculty of Law
Academic Year 2518

ABSTRACT

Every individual, regardless of what his social status might be, shall enjoy equal protection under the law. The "Alleged Offender", being a person who is alleged to have committed a criminal offence, may, during investigations and inquiries after facts and evidence, suffer his rights and liberty to be virtually annihilated by the authorities, despite the fact that it is well accepted that the Alleged Offender shall not be deemed to be an offender until his guilt is clearly established by a Court.

It is therefore considered beneficial and worthwhile to review and study the rights of the Alleged Offender during the conduct of investigations and inquiries. Such review and study is to be conducted by looking simultaneously at the statutory law and at the procedure actually followed in criminal investigation. Furthermore, as a comparison to Thai law, laws of some foreign countries are taken into consideration, thus providing perspective to the thesis in order to emphasize that in the true spirit of law, the lawful rights and liberty of an individual must be recognized, respected and protected at all cost. The attention of the authorities is also called to this problem and they are

urged to recognize and comply with the internationally accepted Declaration of Human Rights and so-called Democratic principles.

It is considered that the advantages and benefits to be derived from the foregoing review and study would be as follows:

1. To prove a safeguard for the rights and liberty of the Alleged Offender to which, by virtue of law, he is entitled.
2. To point out to those concerned both existing and suggested protections for the rights of the Alleged Offender in order to ensure that those rights ultimately be protected and recognized.
3. To be of direct benefit to the authorities who have a legal duty to perform in favour of the Alleged Offender, as a reminder to them of the rights of that offender.
4. To be used as a text for educational purposes, especially for a course in Criminal Procedure, and for all students.

คำนำ

ประเทศไทยหลังวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๒ เป็นต้นมา ประชาชนตื่นตัวในเรื่องสิทธิและเสรีภาพกันมาก มีการต่อสู้เรียกร้องเพื่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคลหลายชั้นหลายอาชีพ แต่ยังมีบุคคลอีกประเภทหนึ่งซึ่งไม่มีโอกาสที่จะต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพได้โดยนัยก็คือ "ผู้ต้องหา" และสิ่งนี้เป็นเหตุจูงใจใหญ่เขียนตกลงใจที่จะเขียนวิทยานิพนธ์ภายใต้หัวข้อเรื่อง "สิทธิของผู้ต้องหาที่อยู่ในระหว่างสืบสวนและสอบสวน" ภายหลังจากที่ผู้เขียนได้ขอคำปรึกษาและความเห็นชอบจากทนายอาจารย์ คณิง ภาไชย ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาในการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ คณิง ภาไชย อาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ ท่านได้ให้ความช่วยเหลือ อนุเคราะห์ผู้เขียนทั้งในด้านการศึกษา ค้นคว้า โดยเฉพาะกฎหมายอังกฤษ ผู้เขียนได้จากรายของท่านเป็นส่วนมากในการประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์ และท่านอาจารย์ยังได้กรุณาตรวจ แก้ไข วิทยานิพนธ์สำเร็จด้วยดี

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุกฤษ มงคลนาวิน คณบดีคณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประธานกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ท่านได้กรุณาสนับสนุนโครงการวิทยานิพนธ์นี้และยังได้สละเวลาในการตรวจวิทยานิพนธ์

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์ สุธรรม ภัทราคม ประธานศาลฎีกา ท่านกรุณาสละเวลาตรวจแก้ไขและท่านเป็นกรรมการท่านหนึ่งในการตรวจวิทยานิพนธ์นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ ดร. โกเมน ภัทรภิรมย์ และท่านอาจารย์ธีรพันธ์ รัศมีทัต ผู้เขียนอาศัยคำวิจารณ์สอบสวนของประเทศฝรั่งเศสซึ่งท่านอาจารย์ทั้งสองได้เขียนไว้เป็นแนวในการเปรียบเทียบกฎหมาย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณ พ.ต. อ. สง่า คงอัมพร ท่านกรุณาให้คำแนะนำ ความคิดเห็นแก่ผู้เขียนในด้านการสืบสวนสอบสวนในประเทศไทย

ผู้เขียนขอขอบคุณ คุณสรชัย มัดดีกะมาดัย ผู้ช่วยเหลือผู้เขียนในด้านภาษาต่างประเทศ

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณ ขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือผู้เขียนมาด้วยดี นับตั้งแต่เริ่มการศึกษา คนคว่า และวิจัยวิทยานิพนธ์นี้จนกระทั่งวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จ.

(นางศุภี มัลลิกะมาลย์)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๘
คำนำ	๙
บทที่	
บทนำ	๑
๑. ผู้ต้องหาคือบุคคลประเภทใด	๒๒
๑. ผู้ต้องหาต่างกับผู้ถูกกล่าวหา	๒๓
๒. ผู้ต้องหาต่างกับจำเลย	๒๔
๒. การสืบสวน	๓๕
๑. การสืบสวนคืออะไร	๓๕
๒. ผู้มีอำนาจในการสืบสวน	๓๖
๓. เขตอำนาจในการสืบสวน	๓๘
๔. หลักเกณฑ์ในการสืบสวน	๔๑
๕. สิทธิของผู้ต้องหาในระหว่างสืบสวน	๔๕
๓. การสอบสวน	๕๖
๑. การสอบสวนคืออะไร	๕๖
๒. ผู้มีอำนาจในการสอบสวน	๕๗
๓. เขตอำนาจในการสอบสวน	๕๘
๓.๑ ความผิดที่อยู่ในอำนาจของพนักงานสอบสวน	๕๘

๓.๑.๑	ในกรณีปกติ	๘๘
๓.๑.๒	ในกรณีการกระทำผิดความเกี่ยวเนื่องหนึ่งห้องที่	๙๐
๓.๑.๓	ในกรณีความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร	๙๓
๓.๒	กรณีที่ไม่แน่ว่าพนักงานสอบสวนผู้ใดเป็นพนักงานสอบสวนผู้ รับผิดชอบ	๙๔

สิทธิของผู้ต้องหาในระหว่างสอบสวน	๙๕
--	----

สิทธิตามหมายต่างๆ	๙๕
-----------------------------	----

๑.๑	หมายเรียก	๙๕
-----	---------------------	----

๑.๒	หมายอาญา	๑๐๔
-----	--------------------	-----

๑.๒.๑	หมายจับ	๑๐๘
-------	-------------------	-----

๑.๒.๒	หมายค้น	๑๒๗
-------	-------------------	-----

๑.๒.๓	หมายขัง	๑๔๑
-------	-------------------	-----

๑.๒.๔	หมายปล่อย	๑๕๒
-------	---------------------	-----

๒.	สิทธิในระหว่างดำเนินการสอบสวน	๑๔๓
----	---	-----

๒.๑	การควบคุมตัวผู้ต้องหา	๑๔๓
-----	---------------------------------	-----

๒.๒	การฝากขังทอศาล	๑๔๗
-----	--------------------------	-----

๒.๓	การบันทึกขอความ	๑๕๐
-----	---------------------------	-----

๒.๔	การขอปรึกษาทนาย	๑๕๒
-----	---------------------------	-----

๒.๕	การปล่อยชั่วคราว	๑๕๗
-----	----------------------------	-----

๕	บทสรุปและขอเสนอแนะ	๑๗๕
---	------------------------------	-----

หนังสืออ้างอิง	๑๘๘
--------------------------	-----

ประวัติ	๑๘๘
-------------------	-----

สิทธิ (Rights)

สิทธิคืออะไร

สิทธิ (Rights) คือแก่ประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ หมายความว่าถึงประโยชน์หรือสิ่งที่กฎหมายให้การรับรองและป้องกันโดยกฎหมายจะรับรองว่าสิทธินั้น ๆ มีอยู่ปรากฏอยู่ และจะป้องกันมิให้มีการล่วงละเมิดต่อสิทธิ หากมีการล่วงละเมิดกฎหมายจะมีบทกำหนดโทษ (Sanction) เพื่อลงโทษผู้ที่ทำการล่วงละเมิดนั้น นอกจากนั้นผู้ที่มีสิทธิและใช้สิทธิของตนตามกฎหมายจะใช้ให้เกินขอบเขตและเป็นการกระทบกระเทือนต่อบุคคลอื่นไม่ได้

สิทธิมนุษยชน (Human Rights) เป็นสิทธิของมนุษย์โดยตรงที่มีขึ้นพร้อมกับกำเนิดของมนุษย์อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) หมายถึงกฎหมายซึ่งบุคคลอ้างว่ามีอยู่ตามธรรมชาติ คือเกิดมีมาเอง โดยมนุษย์ไม่ได้นำขึ้น เป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐ และใช้ได้โดยไม่จำกัดกาลเทศะ ทั้งนี้เพราะกฎหมายธรรมชาติเป็นกฎเกณฑ์ที่กำหนดหลักความยุติธรรมโดยธรรมชาติ อันหมายความว่าถึงกฎหมายทางวิชาการ หรือกฎหมายแห่งกายภาพ และกฎหมายแห่งศีลธรรมกฎหมายธรรมชาตินี้มีนักปราชญ์ให้ความเห็นไว้อย่างกว้างขวาง คือบางคนเห็นว่า เป็นกฎหมายที่เกิดจากธรรมชาติโดยตรง บางคนเห็นว่าเกิดจากพระเจ้า บางคนเห็นว่าเกิดจากความรู้สึกนึกชอบของมนุษย์ อย่างไรก็ตามกฎหมายธรรมชาตินี้มีลักษณะถาวรตลอดไป (eternal) มีผลบังคับ

^๑ หุยกต์ แสงอุทัย, ดร. คำบรรยายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ ๘, ๒๕๑๘, คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, หน้า ๒๗.

^๒ หุยกต์ แสงอุทัย, ดร. เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๘

^๓ Salmond William Guthrie, Jurisprudence, 11th ed. London, Sweet & Maxwell Ltd., p.35

^๔ หุยกต์ แสงอุทัย, ดร. เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน

ใต้ทุกหนทุกแห่งทั่วโลก และเป็นกฎหมายที่อยู่เหนือรัฐ โดยรัฐจะบัญญัติกฎหมายใด ๆ ให้ขัดกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ และจากทฤษฎีกฎหมายธรรมชาตินี้เองทำให้เกิดทฤษฎีสสิทธิธรรมชาติ (Natural Rights) ขึ้น โดยมีแนวความคิดที่ว่ามนุษย์ทุกคนเกิดมาเสมอภาคกัน มีสิทธิและเสรีภาพด้วยกันทุกคน โดยที่กษัตริย์คนหนึ่งจะมาล่วงละเมิดไม่ได้ และเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับสิทธิธรรมชาติ

มนุษยสิทธิ เป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคน ประเทศต่าง ๆ ต่างยอมรับนับถือมนุษยสิทธินี้กันอย่างกว้างขวาง และให้มีการคุ้มครองโดยทางปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน, รัฐธรรมนูญกฎหมายต่าง ๆ คำพิพากษาของศาล ฯลฯ บางประเทศโดยเฉพาะประเทศในเครือจักรภพอังกฤษ เช่น สหราชอาณาจักร, ออสเตรเลีย, แคนาดา, นิวซีแลนด์ และสหภาพแอฟริกาใต้ ได้มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร แต่มนุษยสิทธิก็ยังได้รับการคุ้มครองจาก Common Law, คำพิพากษาของศาล และบรรดาพระราชบัญญัติต่าง ๆ

ตาม Common Law ได้ให้แนวความคิดในเรื่องสิทธิไว้วาง การละเมิดสิทธิ และทางเยียวยา (Remedy) เป็นวัตถุประสงค์ของกฎหมาย กฎหมายสร้างสิทธิและกำหนดหน้าที่ สิทธิทุกอย่างทำให้เกิดหน้าที่แก่คนอื่นที่จะต้องเคารพ การฝ่าฝืนสิทธิของเขาก็ดี การละเลยหรือจงใจทำผิดหน้าที่ก็ดี เป็นการละเมิดสิทธิซึ่งรัฐกำหนดทางเยียวยาไว้ให้ สิทธิที่คนทั้งหลายจะต้องมีเสมอกันประการหนึ่งก็คือสิทธิแห่งความปลอดภัยคือสิทธิที่จะใช้ชีวิตร่างกายของตนให้เป็นประโยชน์แก่ตนได้อย่างเต็มภาคภูมิ ผู้ใดจะมาทำลาย ชักขวางหรือจำกัดการใช้สิทธินั้นหาได้ไม่ สิทธินี้บางทีก็เรียกกันว่าเสรีภาพ ทุกคนมีสิทธิในเสรีภาพแห่งร่างกายของตน ผู้ที่จะทำการจำกัดเสรีภาพของบุคคลใดต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้อย่างชัดเจนถ้าไม่มีกฎหมายให้อำนาจไว้แม้จะกระทำโดยสุจริตเพียงใดก็ตามถ้าไปกั้ทอนเสรีภาพของคนอื่น เขาผู้นั้นกระทำต้องรับผิดชอบ

มีข้อความใน Magna Carta กล่าวถึงสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากบ้านเมืองอยู่ประการหนึ่งคือ สิทธิที่จะต่อสู้คดีในโรงศาล เมื่อใดบุคคลถูกคัดรอนเสรีภาพในร่างกาย หรือทรัพย์สินของเขา บุคคลนั้นก็มีสิทธิเต็มที่ที่จะกล่าวแก้ตัวต่อสู้คดีโดยเปิดเผยในศาล บุคคลจะถูกลงโทษโดยไม่ฟังเสียงของเขาคนไม่ได้ ลอร์ดค เนแมน กล่าวไว้ในคำพิพากษาคดีเรื่องหนึ่ง คือ

R. v. Wilson, ๑๘๓๕ ว่า "เป็นหลักความยุติธรรมโดยธรรมชาติที่จะต้องตีความกฎหมาย
 ทุกบทว่า คนทุกคนจะถูกสั่งให้รับทุกข้อโทษอย่างใดไม่ได้" นอกจากนี้ผู้พิพากษาเคลลี กล่าวในคดี
 Wood v. Wood ๑๘๗๔ ว่า "การที่จะลงโทษผู้ใดเนื่องจากความประพฤติของเขานั้นจะ
 ต้องฟังเสียงและให้โอกาสเขากล่าวแก้ก่อนและหลักเกณฑ์นี้มิได้ใช้เฉพาะแต่ในการโรงศาลโดย
 แ่เท่านั้น แต่จะต้องใช้ไต่ทั่วไปถึงการไต่สวน สอบสวน กรณีใด ๆ ที่ใดกระทำโดยบุคคลหรือ
 คณะบุคคลที่ได้รับอำนาจให้วินิจฉัยการใด ๆ นั้นจะกระทบกระเทือนถึงฐานะบุคคลด้วย"

ผู้ต้องหาเป็นบุคคลประเภทหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่พึงจะได้รับสิทธิจากกฎหมาย
 ในฐานะที่เป็นมนุษย์ชนที่กฎหมายยังมีศักดิ์สืบว่า เขาเป็นผู้กระทำผิด ดังนั้น กฎหมายจึงต้องให้
 สิทธิและความคุ้มครองแก่เขาในระหว่างที่เขาถูกสืบสวนและสอบสวนอยู่ ซึ่งจะได้ทำการศึกษาค้น
 ค้นคว้านั่นต่อไป

๑. สิทธิมนุษยชน

การแสวงหาความยุติธรรม ความเป็นอิสระ และการคุ้มครองสิทธิของมนุษย์นั้นมีความ
 ทุกยุคทุกสมัย ดังนั้นสิทธิธรรมชาติ (Natural Rights) หรือ สิทธิมนุษยชน
 (Human Rights) อันเป็นสิทธิพื้นฐาน (Basic Rights) ที่เกิดจากธรรมชาติ
 ของมนุษย์ซึ่งกฎหมายของรัฐไม่อาจจะทำลายได้ สิทธิมนุษยชนนี้มีอำนาจคือความรู้สึกผิดชอบ
 อันเป็นอำนาจทางศีลธรรมอยู่ในตัวที่จะคอยป้องกันให้รัฐหรือผู้มีอำนาจปกครองทำการรุกรอน
 สิทธิของประชาชนโดยที่รัฐจะออกกฎหมายให้ขัดแย้งกับกฎหมายธรรมชาติไม่ได้ แนวความคิด
 ตามสิทธิมนุษยชนนี้เอง เป็นเหตุให้นานาชาติตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชนจึงได้รวม
 มือกันร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนขึ้นเพื่อกำหนดถึงสิทธิต่าง ๆ อันเป็นสิทธิธรรมชาติ
 ในฐานะที่เกิดเป็นมนุษย์ว่าควรมีสิทธิประการใดบ้าง นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางสำหรับประเทศ
 ต่าง ๆ ที่จะนำไปปฏิบัติเป็นสิทธิตามกฎหมายภายในของประเทศตนตามความเหมาะสมโดย
 เฉพาะอย่างยิ่ง เพื่อเป็นแนวทางสำหรับบัญญัติร่างกฎหมายขึ้นไว้ภายในประเทศ
 อย่างเป็นธรรมที่สุด

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนี้มีจุดประสงค์ในการส่งเสริมการเคารพในสิทธิ และ
อิสระภาพของปวงมนุษย์ ดังนั้นจึงได้บัญญัติข้อความไว้ทั้งหมด ๓๐ ข้อ โดยจำแนกถึงสิทธิต่าง ๆ
ที่จะได้รับการคุ้มครองเป็น ๒ ประการ ดังนี้

๑) สิทธิทางการเมืองหรือสิทธิของพลเมือง (Political or Civio Rights)
สืบเนื่องมาจากบทบัญญัติ ๒๑ ข้อแรก แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน สิทธิทางการเมือง
หรือสิทธิของพลเมืองจึงเป็นสิทธิของมนุษย์ทุกคนที่เกิดจากความรู้สึกนึกชอบของมนุษย์ นั่นคือสิทธิ
ในการดำรงชีวิต, เสรีภาพ, ทรัพย์สิน, ความเสมอภาค, ความยุติธรรม และการแสวงหาความ
สุข (The rights to life, liberty, property, equality, justice
and the pursuit of happiness) สิทธิดังกล่าวนี้ประกอบไปด้วยสิทธิในอิสระ-
ภาพแห่งการเคลื่อนไหว (The right to freedom of movement) สิทธิที่จะเป็น
เจ้าของทรัพย์สินโดยลำพังตนเองเช่นเดียวกันโดยร่วมกับผู้อื่น (The right to own
property alone as well as in association with others) สิทธิที่
จะทำการสมรส (The right to marry) สิทธิในความเสมอภาคตามกฎหมาย และ-
สิทธิที่จะได้รับการพิจารณาที่เป็นธรรมถ้าถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาใด ๆ (The right
to equality before the law and to fair trial if accused of
any crime) สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว (The right to privacy)
สิทธิในเสรีภาพแห่งการนับถือศาสนา (The right to religious freedom)
สิทธิในการพูดโดยเสรีและการรวมประชุมโดยสันติ (The right to free speech
and peaceful assembly) สิทธิที่จะตั้งถิ่น (The right to assy-lum)
การกระทำที่ถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ได้แก่ การเป็นทาส (Slavery) การทรมาน
(Torture) และการกักขังตามอำเภอใจ (Arbitrary detention) เป็นต้น

๒) สิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นสิทธิที่เน้นหนักไปในด้านความมั่นคงแห่งสังคมความเป็นอยู่ และการคุ้มครองสังคม เช่นสิทธิในการศึกษา (The right to education) สิทธิในมาตรฐานการครองชีพอันเพียงพอสำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ของตนและครอบครัว (The right of everyone to a standard of living adequate for the health and wellbeing of himself and his family) เป็นต้น

เนื่องจากการเคารพในหลักแห่งอิสรภาพ ความยุติธรรม และสันติภาพในโลกของมนุษย์ทุกคนเหล่านี้โดยไม่เลือกเพศ ชั้น วรรณะ นั้นเองที่เป็นเหตุให้ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนมองเห็นถึงคุณค่าและความเป็นธรรมที่สมควรจะให้แกบุคคลประเภทหนึ่งซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดนั้นคือผู้ต้องหา ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนจึงได้บัญญัติขอความไว้เป็นการให้สิทธิและความคุ้มครองแกบุคคลประเภทนี้ ดังเช่น

- ข้อ ๑. มนุษย์ทั้งหลายเกิดมามีอิสระและเสมอภาคกันในเกียรติศักดิ์และสิทธิ ต่างมีเหตุผล และมีโนธรรม และควรปฏิบัติต่อกันด้วยเจตนารมณ์แห่งภราดรภาพ
- ข้อ ๓. ทุกคนมีสิทธิในการดำรงชีวิต เสรีภาพ และความมั่นคงแห่งตัวตน
- ข้อ ๕. บุคคลใด ๆ จะถูกทรมานหรือได้รับผลปฏิบัติ หรือการลงโทษที่โหดร้ายผิดมนุษยธรรม หรือคำสาปไม่ได้
- ข้อ ๖. ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายทุกหนแห่ง
- ข้อ ๗. ทุกคนเสมอกันตามกฎหมาย และมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกันจากการเลือกปฏิบัติใด ๆ อันเป็นการลงละเมิดปฏิญญาและจากการข่มขู่ให้เลือกปฏิบัติดังกล่าว
- ข้อ ๘. ทุกคนมีสิทธิที่จะไต่ถามัดอันเป็นผลจริงจิงจากศาลที่มีอำนาจแห่งชาติต่อการกระทำอันละเมิดสิทธิหลักมูลซึ่งตนได้รับตามรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย

ข้อ ๘. บุคคลใดจะถูกจับกุม ักขัง หรือเนรเทศไปต่างถิ่นโดยพลการไม่ได้

ข้อ ๑๑. (๑) ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการ สัมภาษณ์
ฐานไว้วางใจว่าบริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผยซึ่งตน
ได้รับหลักประกันบรรดาที่จำเป็นสำหรับการต่อสู้คดี

(๒) จะถือบุคคลใด ๆ ว่ามีความผิดทางอาญาเนื่องด้วยกรกระทำหรือ
ละเว้นใด ๆ อันมิได้จัดเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายแห่งชาติหรือกฎหมายระหว่างประเทศ
ในขณะที่ได้กระทำการนั้นขึ้นไม่ได้ และจะลงโทษอันหนักกว่าที่ใช้อยู่ในขณะที่ได้กระทำความผิดทาง
อาชญาวนั้นไม่ได้

ข้อ ๑๒. บุคคลใด ๆ จะถูกแทรกสอดโดยพลการในความเป็นอยู่ส่วนตัวในครอบครัว
ในเคหาสถานหรือในการสื่อสารหรือจะถูกลบลูในเกียรติยศและชื่อเสียงไม่ได้ ทุกคนมีสิทธิที่จะได้
รับความคุ้มครองของกฎหมายต่อการแทรกสอดหรือการลบลูดังกล่าวนี้

ข้อ ๓๐. ไม่มีทศใด ๆ ในปฏิญานี้ที่จะอนุมานว่าให้สิทธิใด ๆ แก่รัฐ หนุคนหรือ
บุคคลใดในอันที่จะดำเนินกิจกรรมใด ๆ อันมุ่งต่อการทำลายสิทธิและอิสระภาพที่กำหนดไว้ ณ
ที่นี้

ปฏิญานี้กล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนนี้ เป็นเอกสารที่รับรองสิทธิที่มนุษยชนพึงได้รับความ
คุ้มครองตามกฎหมายระหว่างประเทศชาติ แมว่าสิทธิมนุษยชนตามปฏิญานี้จะเป็นสิทธิขั้นมูลฐานก็ตาม แต่
ปฏิญานี้คุ้มครองบุคคลทุกประเภท ทุกชั้น วรรณะ ในด้านสิทธิและเสรีภาพ ผู้ต้องหาเป็นบุคคล
ประเภทหนึ่งที่ได้รับ ความคุ้มครองเช่นกัน โดยที่ผู้ต้องหาจะถูกจำกัดสิทธิและเสรีภาพบางประการ
ในระหว่างสอบสวน รัฐจึงต้องกำหนดองค์กรขึ้นองค์กรหนึ่งทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ ดังนั้นถ้าปรากฏ
ว่าองค์กรนั้น ๆ จำกัดสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาไว้เกินขอบเขตแล้วก็เท่ากับเป็นการขัดกับ
ปฏิญานี้กล่าวด้วยสิทธิมนุษยชนอันเป็นแบบที่ใดบัญญัติกำหนดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนไว้
อย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ผู้ถูกจำกัดการใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้ร้องแย้งหรือชักชวนขึ้นมา
ได้และเพื่อไม่ให้เป็นการขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชนแล้วจึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะบัญญัติกฎหมายภายใน
ขึ้นให้สอดคล้องกับปฏิญานี้

๒. สิทธิคามกฏหมายรัฐธรรมนูญ

ประเทศไทยหลังสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นต้นมาชาวไทยเริ่มเห็นความสำคัญของสิทธิและเสรีภาพของประชาชนมากขึ้น กล่าวคือในรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับที่มีมาจะกล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยไว้หมวดหนึ่ง ส่วนข้อความในแต่ละมาตราของรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับนั้นรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ๆ จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการให้สิทธิและเสรีภาพแก่ประชาชนมากกว่าฉบับเดิม ๆ โดยเฉพาะถ้าศึกษาโดยละเอียดแล้วจะเห็นว่าในเรื่องสิทธิและเสรีภาพของบุคคลซึ่งถูกจำกัดเสรีภาพบางประการจากกฎหมายภายในเช่นการจับกุม คุมขัง อันเป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในร่างกาย ดังนั้นรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศจึงต้องบัญญัติถึงสิทธิและเสรีภาพในร่างกาย, การถูกจับกุม คุมขัง การประกัน การร้องทุกข์ ฯลฯ ไว้อย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับกฎหมายภายในและการปฏิบัติตามกฏหมายมิให้ขัดต่อรัฐธรรมนูญฉบับนั้น ๆ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕

มาตรา ๑๔ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในร่างกาย เคหะสถาน ทรัพย์สิน การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา การศึกษาอบรม การชุมนุมสาธารณะ การตั้งสมาคม การตั้งพรรคการเมือง การอาชีพ ทั้งนี้ภายใต้บังคับแห่งบทกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๘๕

มาตรา ๑๔ ขอความเช่นเดียวกับมาตรา ๑๔ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๕

มาตรา ๑๕ บุคคลย่อมมีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ภายในเงื่อนไขและวิธีการที่กฎหมาย

บัญญัติ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๐

มาตรา ๒๓ ขอความเช่นเดียวกับมาตรา ๑๔ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๔๗๕

มาตรา ๒๔ ขอความเช่นเดียวกับมาตรา ๑๕ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๕

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๙๒

มาตรา ๒๖ บุคคลไม่ว่าเพศกำเนิดหรือศาสนาโดยมอยู่ในความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญ

เสมอภาคกัน

มาตรา ๒๕ บุคคลจะไม่ต้องรับโทษทางอาญา เว้นแต่จะใดกระทำการอันกฎหมายซึ่งใช้
อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่า
โทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายซึ่งใช้อยู่ในเวลาที่กระทำผิดมิได้

มาตรา ๓๐ ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด
ก่อนที่เจ้าพนักงานอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น
เสมือนเป็นผู้ต้องหามิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาจะต้องได้รับการพิจารณาและเรียกหลัก-
ประกันจนเกินควรแก่กรณีได้ การไม่ไ้ประกันต้องอาศัยเหตุตามหลักเกณฑ์บัญญัติไว้โดยเฉพาะ
ในกฎหมาย และจะต้องแจ้งเหตุที่ไม่ไ้ประกันแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ

บุคคลผู้ถูกคุมขัง หรือถูกจำคุกย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร

มาตรา ๓๑ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย

การจับกุม คุมขัง หรือตรวจคนตัวบุคคล ไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัย
อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ผู้ถูกจับกุม หรือถูกตรวจคนจะต้องได้รับแจ้งเหตุพร้อมด้วย
รายละเอียดตามสมควร ในการที่ถูกจับหรือถูกตรวจคนโดยไม่ชักช้า และผู้ถูกคุมขังย่อมมีสิทธิที่จะ
พบและปรึกษานายความเป็นการเฉพาะตัวได้

ในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคล ผู้ถูกคุมขังก็ พนักงานอัยการก็ บุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์
ของผู้ถูกคุมขังก็ มีสิทธิร้องต่อศาลท้องที่ซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาว่าการคุมขังเป็นการมิชอบ
ด้วยกฎหมาย เมื่อมีคำร้องเช่นนั้นให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าเห็นว่าคำร้อง
นั้นมีมูล ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เห็นที่พ้อ
ใจของศาลไม่ว่าการคุมขังเป็นการชอบด้วยกฎหมายก็ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติมพุทธศักราช ๒๔๙๕

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในร่างกาย

การจับกุม คุมขัง หรือตรวจคนตัวบุคคลไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะกระทำได้อีกแต่โดยอาศัย
อำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๑

มาตรา ๒๕ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายฐานันดรศักดิ์โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดี โดยประการอื่นใดก็ดี ไม่กระทำให้เกิดเอกสิทธิ์อย่างใดเลย

มาตรา ๒๖ ขอความเขมเดียวกับมาตรา ๒๕ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๒๘ ขอความเขมเดียวกับมาตรา ๓๐ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๒๘ ขอความเขมเดียวกับมาตรา ๓๑ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๒

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๓

มาตรา ๒๖ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

มาตรา ๓๑ ขอความเขมเดียวกับมาตรา ๒๕ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๓๒ วรรค ๑, ๒, ๓ ขอความเขมเดียวกับมาตรา ๓๐ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับ

พ.ศ. ๒๕๕๒

วรรค ๔ วิธีที่จะอุทธรณ์คัดค้านการไม่ไต่พยานยอมได้รับความคุ้มครองตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

วรรค ๕ ขอความเขมเดียวกับวรรค ๔ มาตรา ๒๕ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๒

มาตรา ๓๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพในร่างกาย

การจับกุม คุมขัง หรือตรวจคนตัวบุคคลไม่ว่าในกรณีใด ๆ จะกระทำมิได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ผู้ถูกจับกุมหรือถูกตรวจคนจะต้องได้รับแจ้งชื่อหาหรือเหตุและรายละเอียดตามสมควรในการที่ถูกจับกุมหรือถูกตรวจคนโดยไม่ชักช้า และผู้ถูกคุมขังย่อมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษานายความเป็นการเฉพาะตัวได้

การแจ้งขอหาแก่บุคคลใด ๆ จะต้องมิให้ตั้งฐานตามสมควรว่าผู้นั้นจะใดกระทำความผิดตามขอหา

ในกรณีที่มีการคุมขังตัวบุคคล ผู้ถูกคุมขังก็ พนักงานอัยการก็ บุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์
ของผู้ถูกคุมขังก็ มีสิทธิร้องต่อศาลทองที่ซึ่งมีอำนาจพิจารณาคืออาญาว่าการคุมขังเป็นการมิชอบ
ควยกฎหมาย เมื่อมีคำร้องเช่นว่านี้ให้ศาลดำเนินการไต่สวนฝ่ายเดียวโดยด่วน ถ้าเห็นว่าการคุม
ขังนั้นผิด ศาลมีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมาศาลโดยพลัน และถ้าผู้คุมขังแสดงให้เป็นที่
พอใจของศาลไม่ได้ว่าการคุมขังเป็นการชอบควยกฎหมายก็ให้ศาลส่งปล่อยตัวผู้ถูกคุมขังไปทันที

มาตรา ๓๔ ในคดีอาญา ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิที่จะได้รับการสอบสวนหรือการ
พิจารณาคดีด้วยความรวดเร็วและเป็นธรรม

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้ยากไร้ไม่มีทุนทรัพย์พอที่จะจัดหาทนายความสำหรับตน
เองได้ บุคคลดังกล่าวย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๓๕ บุคคลมีสิทธิที่จะไม่ไต่ถ้อยคำเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองอันอาจทำให้ตนถูกฟ้อง
คดีอาญา

ถ้อยคำของบุคคลซึ่งเกิดจากการถูกทรมาน ชูเชื้อ หรือใช้กำลังบังคับหรือเกิดจากการ
กระทำใด ๆ ที่ทำให้ถ้อยคำนั้นเป็นไปโดยไม่สมัครใจ ไม่อาจรับฟังเป็นพยานหลักฐานได้

มาตรา ๓๖ บุคคลใดต้องรับโทษอาญาโดยคำพิพากษาถึงที่สุด หากปรากฏตามพิพากษา
ของศาลหรือฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่ในภายหลังว่าบุคคลนั้นมีได้เป็นผู้กระทำความผิดยอมมีสิทธิที่จะ
ได้รับค่าทดแทน และได้รับบรรดาสติที่เสียไปเพราะผลแห่งคำพิพากษานั้นคืน ทั้งนี้ตามเงื่อนไข
และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ

ตามรัฐธรรมนูญฉบับต่าง ๆ ดังกล่าวนั้น รัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.๒๔๗๕ กล่าวเฉพาะสิทธิ
และเสรีภาพทั่วไปมิได้กล่าวถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาไว้เลยซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.๒๔๘๕
และ พ.ศ.๒๔๙๐ ได้กล่าวเพิ่มเติมจากฉบับ พ.ศ.๒๔๗๕ อยู่มาตราหนึ่ง คือมาตรา ๑๕ แห่งรัฐ
ธรรมนูญ พ.ศ.๒๔๘๕ และมาตรา ๒๔ แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๔๙๐ ทั้งสองมาตรานี้ต่างก็มีข้อ
ความเกี่ยวกัน คือให้สิทธิแก่บุคคลทุกคนที่จะเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ได้แต่ต้องปฏิบัติภายในเงื่อนไข
และวิธีที่กฎหมายบัญญัติซึ่งเป็นการให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาในการขอยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ได้ในกรณีที่

คนไม่ได้รับการปฏิบัติอันชอบธรรมจากเจ้าพนักงาน รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๙๒ และ พ.ศ. ๒๕๑๑ มีข้อความคล้ายคลึงกันเกือบจะเรียกว่าลอกมาคำต่อคำ รัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับกำหนดสิทธิและเสรีภาพแก่ผู้ต้องหา ดังปรากฏในมาตรา ๑๙, ๓๐ แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๙๒ และ มาตรา ๒๗, ๒๘ แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๑ ให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาที่จะไม่ถูกลงโทษทางอาญา เพราะผู้ต้องหาเป็นเพียงผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดเท่านั้น ถ้าศาลยังมีคำสั่งหรือพิพากษาว่าเขากระทำความผิดแล้วเขาจะถูกลงโทษทางอาญาไม่ได้ ทั้งนี้การปฏิบัติของผู้ต้องหาในระหว่างทำการสอบสวนจึงจะทำได้เช่นเดียวกับจำเลยหรือผู้ต้องหาไม่ได้ นอกจากนี้มาตรา ๓๐ แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๙๒ และมาตรา ๒๘ แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๑ ยังกล่าวถึงเรื่องการห้ามประกัน พนักงานสอบสวนจะห้ามประกันได้เฉพาะในกรณีจำเป็นจริง ๆ และต้องเป็นไปตามที่กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ในการห้ามประกันเท่านั้น เพราะจากข้อสันนิษฐานที่ว่าผู้ต้องหามิใช่ผู้กระทำความผิดจึงควรจะให้เขาได้มีโอกาสที่จะได้รับการประกันตัวเพื่อจะได้มีเสรีภาพในร่างกายและเตรียมพยานหลักฐานเพื่อทำการต่อสู้คดีได้เต็มที่ นอกจากนี้ในรัฐธรรมนูญยังกำหนดเรื่องการเยี่ยมผู้ถูกคุมขังว่าผู้ต้องขังมีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยมตามสมควร ถ้าผู้ต้องขังถูกละเมิดสิทธิการห้ามเข้าเยี่ยมหรือไม่ได้รับการเยี่ยมตามสมควรแล้วมีทางแก้ ๒ ทาง คือ

๑. กล่าวโทษเจ้าพนักงานผู้คุมขังขอให้พิจารณาให้เป็นไปตามสิทธิ และให้ลงโทษทางวินัย

๒. ฟ้องต่อศาลยุติธรรมฐานละเมิดเรียกค่าเสียหายและให้ศาลบังคับให้มีการเยี่ยมตามสมควร

ในมาตรา ๓๑ แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๙๒ และมาตรา ๒๙ แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๑ การจับกุมคุมขังผู้ต้องหาเป็นการจำกัดเสรีภาพทางร่างกาย ทั้งนี้รัฐธรรมนูญจึงจำต้อง

---

^๗ หุค แสงอุทัย, ดร. คำอธิบายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. ๒๕๑๑) เรียงมาตรา และคำอธิบายรัฐธรรมนูญโดยย่อ, พระนคร : บำรุงสาส์น, ๒๕๑๑

บัญญัติข้อกำหนดที่พนักงานสอบสวนจะใช้อำนาจจับกุมได้เฉพาะ เมื่อมีกฎหมายบัญญัติไว้เท่านั้น นอก
 จากนี้ผู้ต้องหายังมีสิทธิปรึกษาทนายเป็นการเฉพาะตัวในระหว่างที่ถูกควบคุมหรือคุมขังในชั้นสถานี
 ตำรวจเพื่อเปิดโอกาสใหญ่ของหาได้ต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ในเรื่องการขอปรึกษาทนายในระหว่างการ
 สอบสวนนั้นในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาได้บัญญัติไว้ในเรื่องการใหญ่ของหาปรึกษา
 ทนายในรัฐธรรมนูญของหลายประเทศบัญญัติไว้อย่างชัดเจน เช่นรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา
 เป็นต้น

ความหมาย Habeas Corpus ของ Common Law ซึ่งมีมานานนับศตวรรษ
 กับบัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ต้องหาที่จะร้องต่อศาลว่าตนถูกคุมขังโดยมิชอบด้วยกฎหมายเพื่อให้ศาลพิจารณา
 ว่าการขังนั้นชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายเพื่อศาลจะได้นำคำสั่งปล่อยหรือให้ขังต่อไปในรัฐธรรมนูญ
 พ.ศ. ๒๔๘๒ มาตรา ๓๗ และรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๒๕ กับบัญญัติถึงเรื่องนี้ด้วย

รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๑๓) บัญญัติให้สิทธิเสรีภาพแก่ผู้ต้องหาอย่างกว้างขวาง
 ยิ่งกว่ารัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๔๘๒ และ ๒๕๑๑ ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นรัฐธรรมนูญที่ค่อนข้างจะสมบูรณ์
 กว่าฉบับอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันบัญญัติถึงสิทธิของผู้ต้องหาเพิ่มเติมจากรัฐธรรมนูญ
 พ.ศ. ๒๔๘๒ และ ๒๕๑๑ หลายมาตรา เช่น มาตรา ๓๓, ๓๔, ๓๕ นอกจากนี้ในมาตราที่มีข้อความ
 เกี่ยวกับสิทธิรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๓ และยังคงได้เพิ่มเติมข้อความขึ้นอีก เช่น มาตรา ๗๖ วรรค ๑,
 ๒, ๓, ๕ ความเหมือนกับมาตรา ๒๕ แห่งรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๘๒ แต่มาตรา ๗๖ เพิ่มวรรค ๔
 ขึ้นอีกในเรื่องการประกันว่าผู้ต้องหาที่มีสิทธิที่จะอุทธรณ์กรณีที่ไม่ได้รับความเป็นธรรมในเรื่องประกัน
 มาตรา ๓๕ ให้สิทธิผู้ต้องหาที่จะให้หรือไม่ให้การต่อพนักงานสอบสวนก็ได้เพื่อเป็นการป้องกันการ
 ใช้อำนาจบังคับเพื่อให้ผู้ต้องหาให้การ รัฐธรรมนูญจึงบัญญัติว่าคำให้การที่เกิดจากการทรมาน ชูเชิญ
 ใช้อำนาจบังคับหรือผู้ต้องหาให้การโดยไม่เต็มใจนั้นจะไร้เป็นพยานหลักฐานไม่ได้ มาตรา ๗๖ บัญญัติ
 ป้องกันมิให้เจ้าพนักงานใช้อำนาจโดยมิชอบเพื่อกดดันบุคคลหรือไม่ให้ความระมัดระวังในการ
 ดำเนินคดีโดยการกล่าวหาและฟ้องร้องคดีต่อศาลอันเป็นเหตุใหญ่เสียหายต่อเสื่อมเสียไปถึงสิทธิ
 และเสรีภาพและผลประโยชน์บางประการอันเนื่องมาจากผลของคำพิพากษาซึ่งปรากฏภายหลังที่มี

การรื้อฟื้นคดีขึ้นพิจารณาใหม่แล้วผู้นั้นมิได้กระทำผิดจริง เขาขอมมีสิทธิที่จะได้รับค่าทดแทนและได้รับ
บรรดาสีทธิที่เสียไปนั้นคืน จึงเป็นวิธีการแก้ให้พนักงานจำทองไขความระมัดระวังในการปฏิบัติงาน
และป้องกันการกลั่นแกล้งได้อีกด้วย

เมื่อกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศคำนึงถึงความสำคัญแห่งสิทธิ
เสรีภาพของประชาชนในประเทศแล้วขอมเป็นหลักประกันว่าการบัญญัติกฎหมายภายในชั้นนี้ชั้นนี้จะ
บัญญัติให้ขัดกับรัฐธรรมนูญขอมไม่ได้

๓. ประกาศคณะปฏิวัติ

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศนั้นได้มีการปฏิวัติรัฐประหาร
เกิดขึ้นทั้งที่กระทำสำเร็จและไม่สำเร็จรวมทั้งสิ้น ๑๔ ครั้ง ในการปฏิวัติทุกครั้งเมื่อคณะปฏิวัติ
ทำการปฏิวัติสำเร็จจะจัดตั้งรัฐบาลขึ้นปกครองโดยมีระบบรัฐสภายกเว้นการปฏิวัติสมัยจอมพล
สฤษดิ์ ธนะรัชต์ เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ และสมัยจอมพล ถนอม กิตติขจร เมื่อวันที่ ๑๗
พฤศจิกายน ๒๕๑๔ ซึ่งเมื่อใดทำการปฏิวัติสำเร็จ คณะปฏิวัติทั้งสองชุดนี้ไม่ได้จัดการปกครอง
ประเทศในรูปของรัฐบาลโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศ แต่คณะปฏิวัติ
ได้ออกประกาศของคณะปฏิวัติฉบับต่าง ๆ ขึ้นใช้บังคับ มีลักษณะเป็นคำสั่งต่าง ๆ ที่มีคำสั่งเป็น
กฎหมายถาวรในระหว่างที่คณะปฏิวัติยังร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญยังไม่เสร็จ ดังนั้นประกาศคณะ
ปฏิวัติที่ออกมาจึงมีลักษณะเป็นคำสั่งตามอำเภอใจของคณะปฏิวัติ จึงมีข้อบกพร่องอยู่มาก ซึ่งบาง
ฉบับได้ยกเลิกไปแล้ว แต่มีบางฉบับสมควรที่จะยกเลิกไป ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะประกาศคณะปฏิวัติ
ฉบับที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ยังคงมีผลใช้บังคับอยู่

๑. ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๘๕ (สมัยจอมพล ถนอม กิตติขจร)

โดยที่คณะปฏิวัติพิจารณาเห็นว่าเพื่อให้การป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดตามพระ-
ราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ได้ผลดียิ่งขึ้น จึงควรแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการ

ชันสูตรพลิกศพเมื่อมีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานหรือระหว่างที่อยู่ในความ
ควบคุมของเจ้าพนักงานตามพระราชบัญญัติดังกล่าวหัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ให้ยกเลิกความในมาตรา ๒๒ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็น
คอมมิวนิสต์ พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์
(ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๙๒ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๒๒ ในกรณีที่มีความตายของผู้ซึ่งถูกสงสัยดังกล่าวก่อขึ้นในท้องที่ที่รัฐ-
มนตรีประกาศว่าเป็นเขตแทรกซึมของคอมมิวนิสต์ โดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติ
ราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการ
ตามหน้าที่ ให้พนักงานสอบสวนหรือนายทหารสัญญาบัตรที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายแห่งท้องที่ศพนั้น
อยู่กับเจ้าหน้าที่กระทรวงสาธารณสุขประจำท้องที่ หรือแพทย์ประจำตำบล หรืออนามัยจังหวัด
หรือแพทย์ประจำสถานีอนามัย หรือแพทย์ประจำโรงพยาบาล หรือแพทย์ทหาร หรือเจ้าหน้าที่
เสนารักษ์ทหารที่ปฏิบัติราชการอยู่ในท้องที่นั้น เป็นผู้ชันสูตรพลิกศพโดยเร็ว และให้ทำบันทึกรายละเอียด
แจ้งคณะกรรมการชันสูตรนั้นไว้

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนหรือนายทหารสัญญาบัตรที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย
แจ้งแก่ผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ

เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้ส่งบันทึกรายละเอียดแจ้งคณะกรรมการชันสูตรนั้นไปยัง
พนักงานสอบสวน และให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนแล้วส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังผู้ว่า
ราชการจังหวัด ถ้าเป็นกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติ
ราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการ
ตามหน้าที่ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังอธิบดีกรมอัยการ และให้
อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษากรมแทนที่นั้นเมื่ออำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง ในกรณีที่ผู้ต้องหา
เป็นผู้อยู่ในอำนาจศาลทหาร ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังเจ้ากรมพระ-
ธรรมนูญ และให้เจ้ากรมพระธรรมนูญมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง

หากปรากฏว่าการชั้นสุทรพลิกศัพทามวรรคหนึ่ง จะเป็นอุปสรรคแก่การปฏิบัติในการ
ป้องกันและปราบปรามของ เจ้าพนักงาน หรือจะเป็นอันตรายแก่เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่
แล้ว จะไม่ทำการชั้นสุทรพลิกศัพทได้ แต่ให้ผู้อำนวยการป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์เขต
ทำบันทึกเหตุอันมีไว้ แล้วส่งบันทึกไปยังพนักงานสอบสวน ทำการสอบสวนและดำเนินการตามความ
ในวรรคสาม

ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ อนุญาตให้เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่ไม่ต้องไปทำ
การชั้นสุทรพลิกศัพทในกรณีที่ยูทายเป็นผู้ต้องสงสัยว่าได้กระทำตามพระราชบัญญัติป้องกัน และ
ปราบปรามการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ การอนุญาตเช่นนี้เป็นการให้อภิสิทธิ์แก่เจ้าพนักงานอย่าง
เกินขอบเขตทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในกรณีที่มีการกลั่นแกล้งหรือกรณีที่ยูทายเป็นผู้บริสุทธิ์
ทั้งนี้เพราะ เจ้าพนักงานอาจยิงถึงผู้ต้องสงสัยได้โดยไม่ต้องนำคดีมาสู่การพิจารณาของศาลหรือ
แม่แก่การควบคุมตัวซึ่งไม่ชอบอยู่แล้วเจ้าพนักงานเมื่ออำนาจที่จะทำการสิ่งใดก็ได้ เพียงแต่อาจว่า
ปฏิบัติราชการตามหน้าที่เท่านั้น ดังนั้นบทบัญญัติตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้จึงเป็นการคุกคามต่อ
สิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างยิ่ง ตามกฎหมายแล้วหากมีผู้ต้องสงสัยหรือผู้ต้องหาในคดีอาญา
ถึงแก่ความตายอันเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานซึ่งเรียกว่า วิชาสามัญฆาตกรรมแล้วจะ
ต้องมีการชั้นสุทรพลิกศัพทเพื่อความยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย เพื่อที่จะทราบว่าเจ้าพนักงานมีเหตุโดยชอบ
ที่จะปฏิบัติเช่นนั้นต่อผู้ต้องหาหรือไม่ จึงสมควรที่จะยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๗๕ นี้

๒. ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๕๕ (สมัยจอมพล ถนอม กิตติขจร)

โดยที่การกระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ.
๒๔๙๕ เป็นความผิดที่มีเหตุพิเศษเกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศและความสงบเรียบร้อยของ
ประชาชนเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในขณะนี้ และบัดนี้ปรากฏว่าผู้กระทำอันเป็น
คอมมิวนิสต์ได้รวมปฏิบัติการรุนแรงขึ้น หัวหน้าคณะปฏิวัติจึงมีคำสั่งดังต่อไปนี้

003157

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๗๕ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕, ราชกิจจานุเบกษา,
ฉบับพิเศษ เล่มที่ ๘๘ ตอนที่ ๒๖, ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๕.

บรรดาคนที่มิชอบหาว่ากระทำความผิดต่อพระ ราชนัดดาผู้ป้องกันการค้าอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. ๒๔๘๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระ ราชนัดดาผู้ป้องกันการค้าอันเป็นคอมมิวนิสต์ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๒ ไม่ว่าจะมิชอบหาว่ากระทำผิดอย่างอื่นด้วยหรือไม่ และไม่ว่าผู้ต้องหาจะถูกควบคุมอยู่แล้วในวันที่ประกาศของคณะปฏิวัติฉบับนี้ ชำบังคัมหรือไม่ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจควบคุมผู้ต้องหาไว้ใดตลอดเวลาที่ทำการสอบสวนหรือที่เห็นว่าจำเป็นเพื่อความมั่นคงของประเทศและความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทั้งนี้โดยมิต้องปฏิบัติกรในเรื่องวิธีการและกำหนดระยะเวลาควบคุมตัวผู้ต้องหาซึ่งที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๘๕ นี้ ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ได้โดยไม่จำกัดเวลาอันเป็นการขัดต่อปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนในเรื่องความเป็นอิสระเสรีภาพแห่งมนุษยชน ตามปกติพนักงานสอบสวนมีอำนาจที่จะจับหรือควบคุมผู้ต้องหาได้ในระหว่างทำการสอบสวนรวมทั้งขออนุญาตศาลในการส่งขังได้เป็นเวลานานถึง ๑ ปี ตามพระราชบัญญัติป้องกันการค้าอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. ๒๔๘๕ และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๑๑ ซึ่งเป็นระยะเวลายาวนานกว่าที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาบัญญัติไว้ซึ่งรวมทั้งสิ้น ๘๑ วัน นอกจากนั้นวรรคแรกของมาตรา ๘๗ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญาบัญญัติสำคัญเพื่อป้องกันเสรีภาพในร่างกายและจิตใจของบุคคลไว้ว่า "ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินกว่าจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี"

อีกประการหนึ่งเป็นความจริงที่ว่า สถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันนี้กำลังถูกภัยคุกคามจากฝ่ายที่นิยมการปกครองระบอบลัทธิคอมมิวนิสต์ หรือที่เรียกกันว่า ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ แต่ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้ก็ไม่อาจที่จะช่วยผ่อนคลาย หรือก่อให้เกิดความหวุ่นกลัวแก่ผู้ที่มีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ แต่จะเป็นการจำกัดอิสรเสรีภาพของผู้ที่บริสุทธิ์แต่ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์

ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๘๕ ลงวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๑๕. ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ, เล่มที่ ๔๘ ตอนที่ ๑๒๓, ๑๑ สิงหาคม ๒๕๑๕.

มากกว่า มาตรการที่จะใช้ป้องกันกรกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์นั้นยิ่งหนักกว่าและไม่เป็นการ
 กระทบกระเทือนต่อผู้บริสุทธิ์ก็คือ การมองที่สาเหตุว่าทำไมเราจึงมีการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์
 แล้วแก้ที่ต้นเหตุ หรือถ้าปรากฏแน่ชัดว่า เรามีพฤติการณ์เป็นคอมมิวนิสต์จริง ๆ ก็เป็นเรื่องที่เจ้า
 หน้าที่บ้านเมืองจะใคร่รวบรวมพยานหลักฐานส่งฟ้องต่อศาลเพื่อให้ศาลพิพากษาลงโทษ เพราะถือว่า
 เป็นความผิดที่บ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศชาติ การที่จะควบคุมผู้ต้องหาตามประกาศคณะ
 ปฏิวัติฉบับนี้ไม่ช่วยให้การกระทำผิดลดลงได้และยังเป็นการแก้ที่ปลายเหตุมากกว่า เพราะถึงอย่าง
 ไรศาลก็เป็นฝ่ายที่จะต้องพิจารณาพิพากษา จึงไม่ควรที่จะใช้ระยะเวลาอันนานเพื่อควบคุมผู้ต้องหา
 ไว้

ดังนั้น ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้จึงเป็นการขัดต่อหลักสิทธิมนุษยชน จึงสมควรที่จะยกเลิก
 การใช้ประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้

๔. กฎหมายทั่วไป

Writ of Habeas Corpus

ในปี ค.ศ. ๑๒๑๕ ในประเทศอังกฤษได้เกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงระหว่างพระเจ้า
 จอห์น (King John) กับบรรดาขุนนางและราษฎร ผลของการขัดแย้งนี้เองทำให้พระเจ้าจอห์น
 ต้องออก The Great Charter ขึ้นมาฉบับหนึ่งคือ Magna Carta เป็นกฎบัตร
 ที่บัญญัติหลักสำคัญ ๒ ประการอันเป็นที่มาของหมาย Habeas Corpus คือ

- ๑) ผู้ใดจะถูกลงโทษมิได้ เว้นแต่จะได้รับการพิจารณาตามกฎหมายของบ้านเมือง และ
 โดยคำพิพากษาของผู้ที่อยู่ในฐานะเท่าเทียมกัน
- ๒) จะปฏิเสธความยุติธรรมต่อผู้หนึ่งผู้ใดมิได้

Habeas Corpus เป็นคำภาษาลาติน แปลตามตัวว่า "Have a body"
 ความหมายที่แท้จริงของ Habeas Corpus คือการที่ผู้ทำหน้าที่ควบคุมบุคคลใดนำตัว
 ผู้ถูกควบคุมนั้นมาอยู่ต่อหน้าศาลและแสดงต่อศาลว่าเข้าใจอำนาจหน้าที่ใดในการควบคุม วิธีการนี้
 เป็นวิธีการทางกฎหมายที่จะปลดปล่อยผู้ที่ถูกควบคุมโดยมิชอบด้วยกฎหมายให้ได้รับอิสระโดยหมาย

Habeas Corpus อันเป็นหมาย (Writ) ใน Common Law ที่มีมานานนับศตวรรษ และถือกันว่าเป็นวิธีการที่ที่สุจริตเกี่ยวกับที่จะคุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพส่วนบุคคล

เค้าโครงของขบวนการพิจารณาอาจจะช่วยในการทำความเข้าใจ Writ of Habeas Corpus คือขบวนการคือในชั้นแรกบุคคลที่ถูกควบคุมตัวอยู่หรือบุคคลอื่นซึ่งกระทำการแทนจัดทำ คำร้องต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกหมาย Habeas Corpus เมื่อใดหมาย Habeas Corpus มาแล้วจะต้องยื่นหมายต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณา คำร้องนี้ต้องระบุชื่อ ตำแหน่ง ผู้ควบคุม สาเหตุ หรือขอลาออกจากของการควบคุม (ถ้ามี) และเหตุผลที่จะกล่าวอ้างสนับสนุนว่าการควบคุมเป็นการ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ที่น่าสังเกตก็คือคำขอนี้จะถูยกักพันที่ที่ปรากฏว่าไม่มีใครระบุขอความตามที่ถูกหมาย บัญญัติไว้หรือไม่ได้ยื่นต่อศาลที่มีอำนาจพิจารณา หรือไม่ได้อธิบายความจริงเพียงพอที่จะทำให้ปล่อยตัว ผู้ถูกควบคุมได้ ในทางกลับกันคำขอนี้จะทำให้ศาลพิจารณาปล่อยเมื่อใดทำถูกต้องตามแบบและได้ยื่น ต่อศาลที่มีอำนาจและได้แสดงสาเหตุซึ่ง เป็นความจริง

เมื่อศาลออกหมาย Habeas Corpus แล้วหมายจะถูกนำไปใหญ่ที่ทำหน้าที่ควบคุม ตัวผู้ต้องขังและสั่งให้ควบคุมนำตัวผู้ถูกควบคุมมาศาลตามเวลาที่กำหนดไว้ ในวันที่มีศาลผู้ควบคุม จะตองนำหมายพร้อมทั้งรายงานแสดงเหตุผลว่าเขาปฏิบัติต่อผู้ต้องขังอย่างไร อาศัยอำนาจใด ถ้ารายงานมีใจแสดงอำนาจอันชอบด้วยกฎหมายในการควบคุมตัวผู้ต้องขังหรือศาลไม่พอใจในเหตุ ผลของผู้ควบคุม ศาลจะปล่อยตัวผู้ต้องขังทันทีในทางตรงข้ามถ้ารายงานแสดงเหตุผลและการใช้ อำนาจโดยชอบในการควบคุม ศาลก็จะพิจารณาขังผู้ต้องขังนั้นต่อไป

เมื่อใดก็ตามที่บุคคลถูกทำให้ เสื่อม เสรีภาพโดยมิชอบด้วยกฎหมายจำเป็นต้องใช้ Writ of Habeas Corpus ถ้าการจับกุมคุมขังใดถูกกล่าวอ้างว่าถูกต้องด้วย ขบวนการแห่งกฎหมาย ความถูกต้องและความมีสภาพบังคับได้นั้นจะเป็นหน้าที่ของศาลที่จะพิจารณา ความรูปการปกครองของประเทศสหรัฐอเมริกาถ้าการคุมขังถูกกล่าวอ้างว่าเป็นไปตามอำนาจของ รัฐบาลกลางแล้วความถูกต้องและสภาพบังคับของกฎหมายจะตองนำมาพิจารณาโดยกระบวนการพิจารณา ของศาลสหรัฐ (Federal Authority) ถ้าการคุมขังถูกกล่าวอ้างว่าเป็นไปตามอำนาจของ

มตรัฐความถูกต้องและสภาพบังคับของกฎหมายอาจจะพิจารณาโดยศาลสหรัฐหรือศาลมลรัฐ (State Authority) ก็ได้ แต่ส่วนมากมักจะเป็นการพิจารณาของศาลสหรัฐ เว้นแต่ผู้ต้องขังใดเคยสู้คดีมาแล้วในศาลมลรัฐ

Writ of Habeas Corpus ไม่อาจนำมาใช้แทนการอุทธรณ์ได้ ถ้าจำเลยถูกพิพากษาโดยศาลที่มีอำนาจและถูกจำคุกโดยศาลดังกล่าวแล้ว เขาก็ไม่มีสิทธิที่จะนำ Habeas Corpus มาต่อสู้ได้อีก

ถ้าจำเลยกล่าวอ้างว่าได้มีการพิจารณาคดีพลาคโดยผู้พิพากษาในการรับฟังหรือไม่รับฟังพยานหลักฐานในการออกหรือไม่ออกคำสั่งหรือในกรณีอื่น ๆ เขาอาจจะยกข้อขึ้นได้โดยยื่นคำร้องไปยังศาลที่ทำกรพิจารณาหรือยื่นอุทธรณ์ไปยังศาลที่สูงกว่าหรือในที่สุดโดย Writ of Certiorari

อย่างไรก็ดียังมีช่องทางของขอแตกต่างในวิธีการสำหรับผู้ต้องขังอยู่ที่ ๒ กรณี คือ ผู้ต้องขังอาจจะตั้งข้อสงสัยหรือขอให้ชี้แจงในการถูกควบคุมตัวของเขาได้โดยการยื่นอุทธรณ์หรือโดย Habeas Corpus ถ้าเขากล่าวอ้างว่าศาลนั้นไม่มีอำนาจเหนือคดีหรือตัวของเขา หรือไม่มีอำนาจที่จะพิพากษาให้ควบคุมตัวเขาไว้ เขาอาจจะร้องขอได้ทั้ง ๒ วิธีโดยมีข้อจำกัดเอาไว้ด้วยคือ เขาจะต้องยื่นอุทธรณ์เสียก่อนหากยังทำได้อยู่

เขตอำนาจศาลในคดีอาญาของสหรัฐอเมริกาส่วนใหญ่อีกคือศาลฎีกาเขตอำนาจศาลตามเขตศาล คดีอาญาโดยทั่วไปไม่ว่าคดีใดถ้าไม่เขาขอยก เว้นแล้วคดีนั้นจะต้องได้รับการพิพากษา แม้จะเห็นได้ว่าคดีนั้นไม่ได้เกิดการกระทำผิดขึ้นในเขตศาลที่ทำกรพิจารณานั้น ถ้าจำเป็น จำเลยจะได้รับการปล่อยตัวโดยการดำเนินกระบวนการพิจารณา Habeas Corpus เพราะว่าการพิจารณาพิพากษาลงโทษนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายทันทีถ้าศาลไม่มีอำนาจและผลอย่างเดียวกันอาจเกิดขึ้นได้ถ้าจำเลยถูกฟ้อง พิพากษา และลงโทษโดยขอหาของความผิดที่ฟ้องไม่ได้ (Non-indictable offense) ถึงแม้ว่าความผิดนั้นจะใดกระทำลงในเขตศาลของ District Court กฎหมายอำนาจศาลก็อาจจะกำหนดให้มีการร้องทุกข์-

และดำเนินการพิจารณาคอหน้า Magistrate และจะตกมาอยู่ในเขตอำนาจศาลในชั้น
อุทธรณ์ ดังนั้นบุคคลซึ่งถูกควบคุมไว้ในทัณฑสถาน (Penitentiary) โดยคำพิพากษาให้
ลงโทษซึ่งอาศัยอำนาจฟ้อง ในคดีที่ฟ้องไม่ได้นั้นอาจจะได้รับการปลดปล่อยโดยการยื่นคำร้อง
Habeas Corpus (ถ้าไม่สามารถอุทธรณ์ได้ในเวลากำหนด)

นอกจากนี้ถึงแม้ว่าศาลจะได้อำนาจเห็นคดีที่เกิดขึ้นและเห็นข้อ
จำเลยเอง ก็อาจจะสูญเสียอำนาจในการพิจารณาคดีก่อนที่จะมีการอ่านคำพิพากษาก็เป็นได้ ซึ่งถ้า
หากศาลหมดอำนาจพิจารณาคดีคำพิพากษานั้นก็ใช้บังคับไม่ได้ และผู้ต้องขังซึ่งถูกคุมขังตามคำพิพาก
ษานั้นจะต้องได้รับการปล่อยตัวโดย Habeas Corpus ในกรณีที่ไม่มีทางออกทางอื่นที่จะ
นำมาใช้ได้

หมาย Habeas Corpus ใ้การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังอย่าง
มากดังกล่าวซึ่งกฎหมายของประเทศต่าง ๆ ใ้ นำเอาวิธีการนี้มาใช้ภายในประเทศ รัฐธรรมนูญ
สหรัฐอเมริกา (Art. 1, sec. 9, para 2) บัญญัติว่า "การระงับสิทธิตามหมาย
Habeas Corpus แม้จะเป็นเพียงชั่วคราวจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะเป็นความผิดฐาน
กบฏ (Rebellion) หรือความผิดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน* รัฐธรรมนูญแห่ง
ราชอาณาจักรไทย ฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๗ ก็บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓ วรรคท้าย นอกจากนี้ประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๕๐ ก็บัญญัติทำนองเดียวกันนี้คือ "เมื่อมีการอ้างว่าบุคคลใด
ต้องถูกควบคุม หรือขังโดยผิดกฎหมายหรือถูกจำคุกผิดจากคำพิพากษาของศาล บุคคลเหล่านั้นมีอำนาจ
ยื่นคำร้องต่อศาลขอใ้ปล่อย คือ

- ๑) บุคคลที่ถูกเขาเช่นนั้น
- ๒) สามเณร หรือญาติของผู้นั้น หรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวของ

^{๑๐} Rollin M. Perkins. Criminal Law and Procedure, Cases and Material, 3rd ed. Brooklyn, The Foundation Press Inc., 1966, pp.834-837.

^{๑๑} รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา, Article 1, Section 9, paragraph 2.

๓) พนักงานอัยการ

๔) ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือพัศดี

เมื่อได้รับคำสั่งนั้นให้ศาลหมายเรียกเจ้าพนักงานหรือบุคคลอื่นซึ่งก่อให้เกิดการควบคุม ชัง หรือจำคุกและผู้ที่ถูกควบคุม ชัง หรือจำคุกมาพร้อมกัน ถ้าเป็นที่พอใจศาลว่าการควบคุมหรือการชังนั้นผิดกฎหมาย หรือการจำคุกนั้นผิดจากคำพิพากษา ก็ให้ศาลสั่งปล่อยตัวผู้นั้นไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย